

TÜRKİYE'DEKİ EĞİTİM TEKNOLOJİSİ ARAŞTIRMALARINDA GÜNCEL EĞİLİMLER*

Ali ŞİMŞEK**
Nilgün ÖZDAMAR***
Gökçe BECİT****
Kerem KILIÇER*****
Yavuz AKBULUT*****
Yusuf YILDIRIM*****

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye'deki beş büyük üniversitede son on yıl içinde eğitim teknolojisi alanında tamamlanmış olan doktora tezlerinin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Söz konusu tezlerin çok büyük bir bölümünün gerçekleştirdiği Anadolu, Ankara, Ortadoğu Teknik, Hacettepe ve Marmara üniversitelerinin yanısıra, Yükseköğretim Kurulu'nun kütüphanesinde tarama yapılarak amaca uygun toplam 64 tez belirlenmiştir. Bu tezlerin çoğuna doğrudan erişim sağlanmış; bunun olanaklı olmadığı durumlarda, tezler araştırmacıların kendilerinden ya da danışmanlarından elde edilmiştir. Ayrıca, ilgili üniversitelerde görev yapan eğitim teknolojisi alanındaki öğretim üyeleriyle de görüşülerek herhangi bir tezi inceleme kapsamı dışında bırakılmaya özen gösterilmiştir. Ulaşılan tezler biçim, içerik ve yöntem boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Sonuçlar göstermektedir ki, eğitim teknolojisi araştırmalarının nicelik ve niteliği üniversitelere göre ciddi biçimde farklılaşmaktadır. Yaklaşık her dört tezden üçü yalnızca Ankara ve Anadolu üniversitelerinde tamamlanmıştır. Her üç araştırmadan ikisi deneysel modelde yapılmış ve orta düzey istatistiksel teknikler kullanılmıştır; geriye kalan araştırmalar ise genel tarama modeline ve başlangıç düzeyindeki istatistiksel tekniklere dayanmaktadır. Araştırmaların tamamına yakın bir bölümü örgün eğitim sisteminde öğrenim görmekte olan denek ya da katılımcılar üzerinde yapılmıştır, yalnızca birkaç araştırma örgün eğitim sisteminin dışındaki eğitsel ortamlarda tamamlanmıştır. Bilgi toplama aracı olarak deneysel modeldeki araştırmalarda çoğunlukla başarı testleri ve tutum ölçekleri kullanılmış ve bunlar için genellikle orta düzeyde güvenilirlik katsayıları rapor edilmiştir. Tarama araştırmaları ise anket uygulaması, örnekölçüm incelemesi ve içerik çözümlemesini temel almıştır. Eğitim teknolojisi içinde alt çalışma konusu olarak bilgisayarlı sistemlerde öğrenme ağırlıklı görünmekte, bunu öğretim tasarımı değişkenleri ve öğrenme yaklaşımlarıyla ilgili araştırmalar izlemektedir. İncelenen tezler; Türkiye'de eğitim teknolojisi alanıyla ilgili birçok konuda henüz çalışma yapılmadığını, varolan çalışmalarda da özellikle iç ve dış geçerlik bakımından ciddi sorunlar bulunduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: Eğitim teknolojisi araştırmaları, doktora araştırmaları, doktora tezlerinin değerlendirilmesi, eğitim teknolojisinde güncel eğilimler

* Bu çalışmanın ilk taslağı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından 16-18 Mayıs 2007 tarihlerinde düzenlenen I. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

*** Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi

**** Anadolu Üniversitesi BÖTE

***** Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi BÖTE

***** Öğr. Gör., Anadolu Üniversitesi BÖTE

***** Anadolu Üniversitesi BÖTE

ABSTRACT

This study provides an evaluation of recent doctoral dissertation studies on educational technology conducted at five big universities in Turkey; namely Anadolu University, Ankara University, Middle East Technical University, Hacettepe University and Marmara University. Along with the libraries of these universities, the online database of the Higher Education Council was reviewed which led researchers to locate a total of 64 dissertations. Researchers directly accessed most of the dissertations. When this was not possible, the authors or advisors of dissertations were asked for help. In addition, educational technology professors at these universities were asked to check if any dissertation was left out. Dissertations were examined in terms of their formats, contents and methodologies. Findings revealed that both quality and quantity of educational technology research vary significantly from one university to another. Approximately three out of four dissertations were completed at Ankara and Anadolu University. Two out of every three studies employed experimental designs and analyzed the findings through intermediate-level statistical techniques. Other studies mostly applied descriptive models along with beginning level statistical procedures. Most of the studies were conducted with full-time students at formal educational institutions except for a few studies conducted at informal educational settings with adult learners. Most of the experimental studies used achievement tests and attitude scales to collect data, and reported intermediate level reliability coefficients. Descriptive studies mostly employed questionnaires, case studies, and content analyses. The most prevailing theme of investigation was computer assisted instruction, followed by instructional design variables and learning approaches. The current evaluation suggests that most themes or issues related to educational technology have not been adequately investigated in Turkey yet. Besides, a considerable number of existing studies have serious problems regarding particularly internal as well as external validity.

Keywords: Educational technology research, doctoral studies, evaluation of doctoral dissertations, current trends in educational technology

GİRİŞ

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ülkeleri kaçınılmaz bir yarışın içine sokmuş ve bu yarış yeni teknolojik olanakların geliştirilmesini bir ayrıcalık olmaktan çıkarıp zorunluluk haline getirmiştir. Çağın gereklerine ayak uydurmada ve gelişimi yakalamada en önemli rol şüphesiz eğitime düşmektedir. Bu rolün gerçekleştirilebilmesi için ise eğitim etkinliklerinde teknolojiden verimli biçimde yararlanmak gerekmektedir. Teknoloji; bilimin üretim, hizmet, ulaşım vb. alanlardaki sorunlara uygulanması sürecinde yararlanan ve bilim ile uygulama arasında köprü işlevi gören makineler, işlemler, yöntemler, süreçler, sistemler, yönetim ve denetim mekanizmalarının tümüdür. Buradan hareketle, eğitim teknolojisi; öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarımı, uygulanması ve geliştirilmesi sürecidir (Alkan, 1997).

Eğitim teknolojisi kavramı başlangıçtaki “eğitimde kullanılan araç-gereç” tanımından zamanla uzaklaşmış, süreç içinde daha da gelişerek günümüzde insan-teknoloji etkileşiminden performans teknolojilerine kadar birçok konuyu kapsayarak başlı başına bir disiplin haline gelmiştir. Eğitim teknolojisi disiplini kavramsal yönden gerçekleşen bu evrim, uygulamadaki süreçlerde ise aynı hızda gerçekleşmemiştir. Alkan’ın (1997) da belirttiği gibi, eğitim

bilimlerinde üretilen bilimsel bilgiyi işlevsel hale getirerek uygulamaya dönüştüren eğitim teknolojisi alanının bu konuyla ilgilenenler tarafından yeterince bilinmemesi, kuram ile uygulama arasındaki uçurumun artmasına neden olmaktadır. Bu uçurumun aşılmasında yararlanılabilecek en önemli kaynakların başında alanda yapılan doktora tezleri gösterilebilir. Oysa, birçok doktora tezi tamamlanıp jüri onayını aldıktan sonra kütüphane raflarında unutulmaktadır.

Alanda yapılan çalışmaların araştırma temelini oluşturan doktora tezlerinin yıllara göre odaklandığı konular ve ulaştığı bulgular, alanın tarihsel gelişimini anlamada önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda, yapılan çözümlenmelerin alandaki güncel eğilimleri ortaya çıkarmada, hangi konuların doygunluğa ulaştığını anlamada ve ne tür yeni araştırmalara gereksinim duyulduğunu belirlemede yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Eğitim teknolojisi alanında tamamlanmış doktora tezleri üzerinde yapılan ilk içerik çözümlemesi 1956 yılında John Moldstad tarafından gerçekleştirilmiş ve Audio-Visual Communication Review’in 1956-61 yılları arasında dört farklı sayısında güncellenerek yayınlanmıştır. Molsdstad’ın (1956) derlemesindeki en eski doktora tezinin 1921 yılında yapıldığı bilinmektedir.

Moldstad’ın bıraktığı yerden Che-tso Huang (1979) devam etmiş ve bu araştırmacı daha önceki incelemelere ek olarak 1960-1970 yılları arasında tamamlanan doktora tezlerinin içeriklerini de değerlendirmiş ve bu derlemesini ERIC’de yayınlamıştır. Huang, incelemesinin örgüt üretkenliği ile ilgili kısımlarını 1980 yılında Educational Communications and Technology Journal’da yayınlamış, o günden sonra da derleme çalışmalarına devam etmesine karşın hazırladığı kapsamlı liste herhangi bir yayın organında yer almamıştır. Kirschner, Mapes ve Anderton da (1975), ortaklaşa yaptıkları çalışmada 1969-1972 yılları arasında yapılan doktora tezlerini incelemiş ve sonuçlarını ERIC’de yayınlamışlardır.

Caffarella ve Sachs (1988), başlangıç olarak 1977-1986 yılları arasında tamamlanmış doktora tezlerini incelemiştir. Caffarella (1991), öncelikle 1987-1988 yıllarındaki doktora araştırmalarını değerlendirmiş, bunu izleyen Caffarella (2000) çalışması ise 1977-1998 yılları arasındaki 2689 tezin değerlendirmesini yapmıştır. Caffarella farklı zamanlarda listeyi güncellemiş ve 1977-2006 yılları arasında yazılan tüm doktora tezlerini Cortland Üniversitesi Kütüphanesi’nin hizmetine sunmuştur. Eğer bu incelemelerin eksiksiz yapıldığı varsayılırsa, 1973-1976 yılları arasındaki üç yıllık dönem dışında 1921’den 2006’ya kadar ABD’de tamamlanmış tüm eğitim teknolojisi doktora tezlerinin derlenerek içerik çözümlemelerinin yapıldığı söylenebilir. Caffarella ve Sachs (1990a;1990b) tarafından gerçekleştirilen incelemeler dışındaki derlemeler kaliteli bir indeksleme sistemine sahip değildir. Ayrıca bu derlemelerin tümü henüz tek kaynak altında toplanamamıştır.

Yapılan bu tez incelemelerinde temel araştırma eğilimleri ve yıllar içinde araştırma konularının nasıl değiştiği saptanmıştır. 1977–1998 yılları arasındaki tezlerin incelenmesi sonucunda bilgisayar destekli öğretim, öğretim tasarımı, benzeşimler, oyunlar, televizyon ve video üzerine yapılan araştırmaların ağırlıklı

olduğu belirtilmiştir. Son değerlendirmelerde deneysel çalışmaların azaldığı, ortam karşılaştırma çalışmalarına ilginin sona erdiği ve nitel araştırmaların ağırlık kazandığı görülmüştür (Caffarella, 1999).

Ülkemizde ise bugüne değin eğitim teknolojisi alanındaki doktora tezleri üzerine yapılmış kapsamlı bir içerik çözümlemesine rastlanmamıştır. Türkiye’de yapılan tüm yüksek lisans ve doktora tezleri YÖK çatısı altında toplanmasına karşın tezlerin elektronik ortama aktarılmasında gecikme yaşanması, bu durumun önemli bir nedenidir. Doktora tezlerinin yayınlanmasının da akademik olarak yeterince desteklenmemesi nedeniyle, genelde özgün ve kapsamlı olan bu çalışmalar kütüphane raflarında kalmıştır.

Eğitim teknolojisi araştırmalarında ülkemizdeki güncel eğilimlerin belirlenmesinde tamamlanmış olan doktora tezlerinin topluca değerlendirilerek içerik çözümlemelerinin yapılmasının önemli bir katkısı olacağı düşünülmektedir. Nitekim, bu çalışmanın amacı, son on yılda tamamlanmış olan doktora tezlerinin odaklandığı konuları, araştırmaların yönetsel boyutlarını ve ulaşılan sonuçları inceleyerek eğitim teknolojisi araştırmalarının Türkiye’de ne durumda olduğunu belirlemektir.

YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi özünde belge incelemesidir. Bir veri toplama yöntemi olarak belge incelemesinde temel amaç, araştırılması hedeflenen olay ya da olgular hakkında yazılı bilgi içeren kaynakların ayrıntılı biçimde analiz edilmesidir. Belge incelemesi, özellikle derinlemesine görüşme ve kapsamlı gözlem yapmanın olanaklı olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılabilir. Çalışma kapsamında Türkiye’deki beş büyük üniversitede son on yıl içinde eğitim teknolojisi alanında yapılmış 64 adet doktora tezine ulaşılmıştır. Bu tezler konu, amaç, paradigma, araştırma deseni/modeli, örneklem, veri toplama araçları ve kullanılan istatistiksel teknikler gibi açılardan incelenmiştir. Dolayısıyla, belge incelemesi yönteminin bu araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

Araştırma kapsamında Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) Internet sitelerindeki kütüphane kayıtlarından ulaşılabilen tezlerin bir listesi oluşturulmuştur. Ancak bu listeye yansıyan bilgilerin yeterince güncel olmadığı anlaşıldığından ilgili üniversitelerde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümlerinde görev yapan öğretim üyelerinin özgeçmişlerine erişilerek, bazı öğretim üleriyle de telefon ya da e-posta yoluyla iletişime geçilerek tezlerin bir kısmına daha ulaşılmıştır.

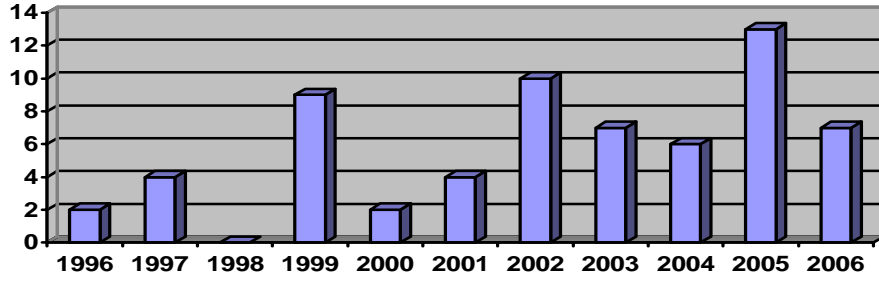
Oluşturulan son liste temel alınarak her kurumun kütüphanesi çalışma grubunun üyelerince ziyaret edilmiş ve listedeki tezler özgün kopyalarından incelenmiştir. Bu incelemeler sırasında çalışma grubu tarafından önceden hazırlanan bir tez inceleme formu kullanılmıştır. Belirlenen tezlere ilişkin ayrıntılı bilgiler inceleme formlarına yansıtılmakla birlikte, Ankara Üniversitesi’nde 2006 yılında tamamlanmış olan ancak ciltleme aşamasında

bulunduğu için elde edilemeyen 4 adet tez, bu araştırmanın gerçekleştirildiği dönemde incelenemediği için kapsam dışı tutulmuştur.

BULGULAR

Yıllara Göre Tez Sayıları

İncelenen tezlerin yıllara göre sayısal dağılımı Şekil 1’de verilmiştir. Buna göre en çok tez 2005 yılında tamamlanmış, bunu sırasıyla 2002 ve 1999 yılları izlemiştir. Ayrıca, 2000 yılından itibaren tez sayısının dikkate değer biçimde arttığı ve görece bir istikrara kavuştuğu gözlenmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında üniversitelerde BÖTE alanında yeni doktora programlarının açılmasının önemli bir payı vardır.

Şekil 1. Yıllara göre eğitim teknolojisi doktora tezlerinin sayısı

Tezlerin Konuları

Tezlerin odaklandığı araştırma konularının dağılımı Çizelge 1’de gösterilmiştir. Buna göre, eğitim teknolojisi alanında yapılan doktora çalışmaları sırasıyla en çok öğrenme-öğretme yaklaşımları, çevrimiçi öğrenme, çoklu ortam ve eğitimde teknoloji kullanımı gibi konulara odaklanmıştır. Öğrenme-öğretme yaklaşımlarıyla ilgili tezlerde en çok bilgisayar destekli öğretim konusu araştırılmıştır; ilgili öteki konuların her birinde çeşitli öğretim yaklaşımlarının teknoloji destekli öğretim ortamlarında ürettiği sonuçlar üzerinde birkaç çalışma yapıldığı gözlenmektedir.

Özellikle son yıllarda bilgisayar destekli öğretime ilişkin çalışmaların yerini çevrimiçi öğrenme üzerine yapılan araştırmaların aldığı görülmektedir. Çevrimiçi öğrenme alanındaki tezlerin çoğu web-destekli öğrenme ve İnternet tabanlı öğretim üzerinde yoğunlaşmaktadır. Aslında çevrimiçi eğitim alanıyla yakından ilgili olmasına karşın, özellikle sanal öğrenme ortamlarının tasarımı ve geliştirilmesiyle ilgili yol gösterici nitelikteki araştırmalarda eksiklik gözlenmektedir. Benzer biçimde, uzaktan eğitim konusunda da çok az çalışmanın yapıldığı dikkati çekmektedir. Oysa bu konular hem dünyanın hem Türkiye’nin sürekli gündemindedir ve geleneksel anlamdaki yüz yüze eğitime oranla araştırmaya dayalı tasarım, uygulama ve değerlendirme ilkelerinin belirlenmesine gereksinim duyulmaktadır.

Çizelge 1. Tezlerin araştırma konuları

Araştırma Konusu	Sayı
Sanal üniversite	2
Uzaktan eğitim	2
Çevrimiçi öğrenme	11
• Web ortamında öğrenme	6
• E-öğrenme	1
• İnternete dayalı öğrenme	4
Öğrenme-öğretme yaklaşımları	20
• Bütünleşik (Blended) öğrenme	3
• Yapıcı öğrenme	2
• Durumlu öğrenme	2
• İşbirliğine dayalı öğrenme	1
• Bilgisayar destekli öğretim	11
• Bağlaşıklık öğretim	1
Hizmetiçi eğitim	1
Mesleki gelişim	3
Teknoloji	6
• Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bütünleştirilmesi	2
• Eğitimde görsel-işitsel teknoloji kullanımı	4
Çoklu ortam	8
• Hiperortam	2
• Ders kitaplarındaki grafik tasarımı	1
• Yazılı ve görüntülü ileti tasarımı	3
• Etkileşimli eğitim CD'si	1
• Kullanılabilirlik	1
Modüler öğretim	1
Öğrenme stratejileri/Bilişsel stratejiler	3
Eğitimde bireysel farklılıklar	1
Öğrenme biçimleri	1
Değerlendirme	2
• Öğrenci performansını değerlendirme	1
• Öğretim yazılımlarını değerlendirme	1
İletişim	3
• Eğitim iletişimi	1
• Beden dili	1
• Öğretmen-öğrenci-veli iletişimi	1
Toplam	64

Tezlerin yoğunlaştığı konuların içinde üçüncü sırada çoklu ortam gelmekte, bu başlık altında da çeşitli sembol sistemlerine dayalı iletilerin tasarımı konusu ağırlıklı bir yer tutmaktadır. Tezlerde ele alınan dördüncü sıradaki konu grubu çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim uygulamalarında kullanılmasıdır. Bu alandaki araştırmaların sayısında ortam karşılaştırma geleneğinin etkisini

Türkiye’deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Güncel Eğilimler

yitirmesine bağlı olarak bir azalma gözlenmekte ve teknolojinin öteki eğitsel bileşenlerle bütünleştirilmesi üzerinde durulmaktadır.

Tezlerde en az araştırılan konular olarak eğitim iletişimi, öğrenci nitelikleri, işgören eğitimi, bilişsel stratejiler ve materyal değerlendirme dikkati çekmektedir. Buradan hareketle, öğretim süreçlerinin temel bileşenleri olan eğitmen, içerik, materyal ve öğrenci arasındaki etkileşime doğrudan katkıda bulunan değişkenlerle ilgili konuların yeterince araştırılmadığı söylenebilir.

Amaçların İfade Ediliş Biçimleri

Çizelge 2’de araştırma amaçlarının tezlerde ifade ediliş biçimlerine ilişkin bulgular sunulmuştur. Araştırmaların büyük çoğunluğunda (yaklaşık her on araştırmanın sekizinde) amaçlar araştırma sorusu biçiminde yazılmış, özellikle deneysel araştırmalar için daha uygun görünen denenceler ise daha az çalışmada kullanılmıştır. Geriye kalan birkaç araştırmada, hem sorular hem de denencelerden yararlanılmıştır. Bu yönüyle, incelenen tezlerin, alandaki kuramsal görüşlerin sınanmasına öncelik vermediği ileri sürülebilir. Araştırma amaçlarının ifade ediliş biçimi konusunda üniversiteler arasında da önemli bir farklılık gözlenmemektedir.

Çizelge 2. Araştırma amaçlarının ifade ediliş biçimleri

	Denence	Araştırma Sorusu	Araştırma Sorusu+Denence	Toplam
Anadolu	3	16	--	19
Ankara	3	22	2	27
Hacettepe	1	2	1	4
Marmara	2	2	--	4
ODTÜ	--	10	--	10
Toplam	9	52	3	64

Temel Alınan Paradigmalar

Çizelge 3’de tezlerde temel alınan paradigma bağlamında üniversitelere göre dağılım verilmiştir. Buna göre, eğitim teknolojisi alanında yapılan doktora tezlerinin yaklaşık üçte ikisi nicel paradigmaya dayalı olarak yapılmıştır. Yalnızca nicel olan çalışmaların sayısı, nitel çalışmalar ile hem nitel hem de nicel yaklaşımları birlikte kullanan tümleşik çalışmaların sayısının iki katı kadardır. Anadolu, Ankara ve Marmara üniversitelerine oranla Hacettepe Üniversitesi ve ODTÜ’deki tezlerde nicel ve nitel paradigmaların temel alınma sıklığı arasında büyük bir fark bulunmayıp, daha dengeli bir dağılım olduğu gözlenmektedir.

Çizelge 3. Temel alınan araştırma paradigmaları

Üniversite	Nicel	Nitel	Tümleşik	Toplam
Anadolu	15	2	2	19
Ankara	21	1	5	27
Hacettepe	1	2	1	4
Marmara	3	-	1	4
ODTÜ	2	4	4	10
Toplam	42	9	13	64

Özellikle son üç yılda nicel verilerin nitel verilerle desteklendiği tümleşik çalışmalara daha sık rastlanmaktadır. Eğitim teknolojisi tezlerinde yalnızca nitel paradigmayı uygulayan araştırmaların oranı nicel çalışmalara oranla oldukça azdır. Bu durum, alandaki araştırmacılar tarafından nitel çalışmaların en azından şimdilik pek tercih edilmediğini göstermektedir. Tümleşik çalışmalarda iki örüntü dikkati çekmektedir: Bu tezlerde ya çalışmanın tamamına yakını nicel verilerle yapıldıktan sonra az sayıda görüşme verisiyle nitel katkı sağlanmaya çalışılmış ya da araştırmanın büyük bölümü nitel veri toplama araçlarıyla gerçekleştirildikten sonra yüzdeler ve frekanslar verilerek bunun nicel destek olduğu ileri sürülmüştür. Gerçek anlamda nitel ve nicel verilerin birbirini tamamlayıcı olarak kullanıldığı ve veri çeşitlemesinin verimli biçimde yapıldığı çalışma sayısı çok azdır.

Araştırma Modelleri

Tezlerde kullanılan araştırma modellerinin dağılımı Çizelge 4’de gösterilmiştir. Buna göre; 58 tezde nicel, 24 tezde ise nitel modellerden ağırlıklı ya da destekleyici biçimde yararlanılmıştır. Bu demektir ki, nicel modeller her on tezin dokuzunda, nitel modeller ise her on tezin dördünde bir şekilde işe koşulmuştur.

Bu oranların alt kırılımlarına bakıldığında, toplamdaki her on araştırmanın altısında deneme modeli, üçünde ise tarama modeli kullanılmıştır. Özellikle Ankara Üniversitesi’ndeki tezlerin büyük çoğunluğunda (19/27) deneysel modelden yararlanılmış ve ağırlıklı olarak faktöryel desen kullanılmıştır. Buna karşılık, ODTÜ’deki tezlerde baskın bir çoğunlukla (8/10) nitel model uygulanmış ve bu araştırmaların tümünde durum çalışmasına dayalı bir desen işe koşulmuştur.

Türkiye’deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Güncel Eğilimler

Çizelge 4. Tezlerin uygulanan araştırma modellerine göre dağılımı

Araştırma Deseni	Anadolu	Ankara	Hacettepe	Marmara	ODTÜ	Toplam
NİCEL						58
Tarama modelleri						20
Genel tarama modeli						
• Tekil tarama modeli	8	5			1	14
• İlişkisel tarama modeli	2	3		1		6
Deneme modelleri						38
Deneme öncesi modeller						
• Tek grup son test modeli						
• Tek grup öntest-sontest modeli	1	2			1	4
• Karşılaştırmalı eşitlenmemiş grup son test modeli						
Gerçek deneme modelleri						
• Ön test-son test kontrol gruplu model	2	4		3	3	12
• Son test kontrol gruplu model						
• Faktöryel Desen	4	13	1			18
Yarı deneme modelleri						
• Zaman dizimi modeli						
• Eşit zaman örneklemlili model						
• Eşitlenmemiş kontrol grubu	2				1	3
• Öntest-son test ayrı örnek grup			1			1
• Rotasyon						
NİTEL						24
Kültür analizi						
Olgu bilim						
Kuram oluşturma						
Durum çalışması	3	8	3	1	8	23
Eylem araştırması	1					1

Not: Bazı çalışmalarda birden fazla model kullanılmıştır.

Tezlerin Evren ve Örneklemi

İncelenen tezlerde nitel çalışmalar atipik olaylar üzerinde yoğunlaştığı ya da bilinen anlamda bir genelleme kaygısı taşımadığı için evren ve örneklem bakımından yalnızca nicel çalışmalar değerlendirmeye alınmıştır. Tezlerin yarısında hazır bulunan öğrenciler üzerinde araştırma yapılmıştır. Çalışmaların bir bölümü bu tür bir “hazır örneklem” kullanmasına karşın duruma uygun amaç cümleleri yazılarak “amaçlı örneklem” kullanılıyormuş gibi gösterilmiştir. Hazır ya da kolaylı örneklemden sonra en çok kullanılan yöntem amaçlı örneklemedir. Çalışma evreninin tamamına erişmiş olan araştırmalar ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bunun dışında bir adet tabakalı örnekleme, bir adet kümesel örnekleme ve bir adet de yansız örnekleme içeren çalışma vardır. Deneysel çalışmalarda genellikle denekler hazır bulunan öğrenci gruplarından seçilerek deney ve kontrol gruplarına yansız biçimde atanmışlardır.

Çizelge 5’de incelenen tezlerin sonuçlarının genellenebileceği evren grupları gösterilmiştir. Her on tezin dördünde ağırlıklı örneklem olarak üniversite öğrencileri tercih edilmiş, daha sonra sırasıyla ama birbirine yakın oranlarla ilköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitime katılan öğrenciler tercih edilmiştir. Bu konuda, üniversiteler arasında çok belirgin bir farklılık gözlenmemektedir. Diğer başlığı altında yer alan çalışmalar, eğitim kurumlarının dışında çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşlarında gerçekleştirilen araştırmaları içermektedir.

Çizelge 5. Araştırma sonuçlarının genelleneceği evren grupları

	İlköğretim	Ortaöğretim	Yük.Öğretim	Yetişkin Eğitim.	Diğer	Toplam
Anadolu	3		8	5	3	19
Ankara	5	7	9	4	2	27
Hacettepe	1		3			4
Marmara	2	1	1			4
ODTÜ	1	2	4	2	1	10
Toplam	12	10	25	11	6	64

Veri Toplama Araçları

Çizelge 6’da tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılım yansıtılmıştır. Rakamlardan anlaşılacağı üzere, eğitim teknolojisi araştırmalarında en çok kullanılan veri toplama araçları olarak başarı testleri, tutum ölçekleri, anketler, görüşmeler, değerlendirme formları ve envanterler dikkati çekmektedir. Bunların yanısıra, az sayıda araştırmada belgeler, gözlem formları ve günlükler de kullanılmıştır.

Tezlerde veri toplama araçlarına ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapıldığı belirtilmiş olmakla birlikte, söz konusu değerler sınırlı sayıdaki araştırmada rapor edilmiştir. Bunların içinde yalnızca birkaç tezde üst düzeyde güvenilirlik katsayısı bildirilmiş; buna karşılık, çoğu çalışmada orta düzeyde güvenilirlik değerleri yeterli görülmüştür. Özellikle bazı tezlerde araştırmacıların kendi geliştirdikleri başarı testleri ve tutum ölçekleri için öndeneme yapılmamış; dolayısıyla veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenilirliğini iyileştirme olanağı

Türkiye’deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Güncel Eğilimler

elde edilememiştir. Bu durumun, birçok deneysel araştırmayı iç geçerlik bakımından ciddi biçimde zayıflattığı söylenebilir.

Çizelge 6. Kullanılan veri toplama araçları

Veri Toplama Araçları	Anadolu	Ankara	Hacettepe	Marmara	ODTÜ	Toplam
Gözlem		3	1		1	5
Test	14	17	3	12	4	50
Anket	6	12	2	2	1	23
Ölçek	17	20	1	2	3	43
Belge/Arşiv	4				3	7
Görüşme	4	6	2	1	6	19
Değerlendirme Formu	4	7	1			12
Günlük		2	3			5
Örnek Durum		1				1
Envanter		2	6			8
İzleme Aracı		1				1

Kullanılan İstatistiksel Teknikler

İncelenen doktora tezlerinde en çok kullanılan istatistiksel yöntemler Çizelge 7’de verilmiştir. Araştırmalarda en çok kullanılan teknikler, varolan durumu sayısal değerlerle ya da grafiklerle ortaya koymayı amaçlayan merkezi dağılım ve değişkenlik ölçüleri gibi betimsel istatistik teknikleridir. Daha sonra, sırasıyla, gruplar arasındaki farklılıkların saptanmasına yönelik tekniklerden varyans analizi ya da t-testi ve iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik tekniklerden korelasyon ve kovaryans analizinin kullanıldığı gözlenmektedir. Başka bir deyişle, son on yıldaki eğitim teknolojisi doktora tezlerinde ağırlıklı olarak durum, ilişki ya da nedensellik saptamaya dönük temel ya da orta düzeydeki istatistiksel tekniklerin kullanıldığı görülmektedir.

Çizelge 7. Veri çözümlemede yararlanılan istatistiksel teknikler

Yöntem	Anadolu	Ankara	Hacettepe	Marmara	ODTÜ	Toplam
Betimsel teknikler (% f, M, SS, vb.)	12	17	2	5	3	39
t-test	3	12	2	5	3	25
Varyans analizi	9	18		2		19
Kovaryans analizi	1	4			2	7
Korelasyon	7	3		3	1	14
Regresyon	1	2				3
Ki-kare	2	1				3
F-maksimum testi	2	4				6
Fisher LSD	5	2				7
Tukey B testi		1				1
Friedman testi		1				1
Mann Whitney U testi		2				2
Kolmogorov smirnov testi		1				1
Kruskal Whallis H testi		2				2
Wilks Lambda testi		1				1

SONUÇLAR

Türkiye'deki büyük üniversitelerde son on yıl içinde tamamlanan eğitim teknolojisi doktora tezlerindeki eğilimleri saptamak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma genel bir toplu değerlendirme niteliğindedir. Örnekleme bulunan üniversiteler, büyük olasılıkla ya da birkaç istisna dışında, Türkiye'de bu alanda yapılan tüm tezlerin tamamlandığı yüksek öğretim kurumlarıdır. Çalışmanın sonuçlarını bu bakış açısıyla yorumlamak yerinde olacaktır.

Sonuç olarak incelenen tezler, Türkiye'de eğitim teknolojisi alanındaki bazı konularda doyum noktasına yaklaştığını ama birçok konuda da yeterli araştırmanın yapılmadığını göstermektedir. Son yıllarda tamamlanan tezlerde özellikle farklı öğretim yaklaşımları ve çevrimiçi eğitimle ilgili araştırmaların arttığı görülmektedir. Bu durum bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelere paralel olarak bilgi toplumunun teknoloji destekli öğrenme sistemleri kullanma gereksinimleriyle açıklanabilir. Buna karşılık, öğrenme stratejileri ve bireysel farklılıklar gibi öğrenci nitelikleriyle ilişkili konular üzerinde çok az araştırma yapılmıştır. Dahası, farklı içerik türlerinin öğretiminde hangi teknoloji destekli öğrenme sistemlerinin daha iyi sonuçlar sağlayacağına ilişkin araştırmalar yok denecek kadar azdır. Bu tür konularda ileriye dönük olarak yapılacak çalışmalar ve bunların sonuçlarına dayalı yeni uygulamalar alandaki boşluğu belirli ölçülerde doldurabilir.

İncelenen tezlerde ağırlıklı olarak nicel araştırma paradigmasının temel alındığı, nitel araştırmaların oranının ise yurtdışındaki duruma göre daha düşük olduğu görülmektedir. Son yıllarda nicel ve nitel yaklaşımların birlikte kullanıldığı tümeleşik çalışmalara yönelim olduğu da görülmüştür. Ayrıca, son

dönemde deneysel çalışmaların arttığı ve kullanılan istatistiksel teknikler açısından başlangıçta temel düzeyde istatistiksel teknikler kullanılırken günümüzde ileri düzey istatistiksel tekniklerin kullanıldığı görülmektedir. Bir başka boyut olarak veri toplama araçlarında da dikkate değer bir çeşitlenme gözlenmektedir. Daha önceki yıllarda tek değişken üzerinde genellemelere gidilirken, güncel çalışmalarda daha çok değişken üzerinden veriler toplanmakta ve yorumlanmaktadır.

Tezlerde genel olarak görülen sorunların başında araştırmaların yöntem kısmında gerekli ayrıntıların verilmemesi yer almaktadır. Bu da çalışmaların güvenilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Yöntem kısımlarında en çok karşılaşılan öteki sorunlar ise özellikle deneysel çalışmalarda deneysel işleyim aracının ön denemeye tabi tutulmaması, hazır bulunan sınıfların gruplara yansız atanmamasına karşın çalışmanın deneysel olduğunun belirtilmesi, grupların deneyden önce eşitlenmemesi, veri toplama araçlarının uzman panelin görüşlerine sunulmaması, veri toplama araçlarının güvenilirliğinin rapor edilmemesi, başarı testleri için Kuder Richardson (KR-20) yerine Cronbach Alpha katsayısının bildirilmesi, yapılan kalıcılık testlerinin uygulanma zamanlarının birbirleriyle tutarsız olması ve uygulamaların zamanının sağlam temellere dayandırılmamasıdır. Yöntem konusundaki önemli eksikliklerden biri de çalışmaların yapılmasında etik olarak bir sorun olup olmadığına yönelik hiçbir açıklamaya rastlanılmamasıdır. Bu tür sorunlar, çalışmaların iç ve dış geçerliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Özellikle deneysel araştırmaların birçoğunda “geleneksel öğretim yöntemi” kavramı kullanılmakta, bu kavramın ne olduğu işevuruk bir şekilde açıklanmamaktadır. Geleneksel yöntem olarak belirtilen ve araştırmacılar tarafından düzenlatıma dayalı yüz yüze öğretim olduğu varsayılan öğretim yönteminin uygulandığı kontrol gruplarına eğitsel açıdan haksızlık yapıldığı düşünülmektedir. Şöyle ki, deneysel konular genelde ders programından seçilmekte, özel materyaller geliştirilmekte ve dikkatli bir değerlendirme yapılmaktadır. Buna karşılık, kontrol gruplarındaki öğrencilerin eksiklerinin giderilmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamakta, uygulamalar özensizce yürütülmekte ve eğitsel açıdan işe yararlığı tartışmalı materyaller ya da yaklaşımlar işe koşulmaktadır. Bu da, araştırmalarda istenmeyen etkilerin ortaya çıkmasına ve sonuçlarda sapma gözlenmesine neden olmaktadır.

Bilimsel çalışmaların daha sonra farklı ortamlarda yinelenebilmesi için tüm süreçlerin ayrıntılı olarak açıklanması gerektiği halde, incelenen tezlerin birçoğunda deneysel süreçler, veri toplama araçları, evren ve örneklemin özellikleri çalışmayı yinelemeyi olanaklı kılacak ölçüde ayrıntılı olarak verilmemiştir.

İncelenen tezler içerisinde özellikle Ankara Üniversitesi’ndeki tezlerin problem cümlesinden yöntemdeki ayrıntılara, sonuçlardan tartışma bölümlerine kadar bir araştırmada bulunması gereken tüm alt başlıkları kapsadığı ve tezlerin birbirleriyle tutarlı bir yapıda olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, Ankara Üniversitesi’nin eğitim teknolojisi açısından ülkemizdeki en köklü bilimsel

kuruluşlardan biri olması ve geçmişteki çabalar sayesinde kurumun bilimsel kimliğinin oturmuş olmasıyla açıklanabilir.

Buna benzer bir yapının ODTÜ’de de izlendiği öne sürülebilir. Ancak ODTÜ’de tezlerin sayıtları ve sınırlılıkları belirtilirken birbirinin aynı cümleler yazılmış, iç ve dış geçerlik ile ilgili sınırlılıklardan çok bazı basmakalıp cümlelere yer verilmiştir. Örneğin, öğrencilerin dürüst bir şekilde veri toplama araçlarına yanıt verdikleri varsayılmakta, dürüst yanıtlanmamış olma olasılıkları sınırlılık olarak belirtilmektedir. Birçok tezde “araştırmanın geçerliği materyallerin geçerliği ile, araştırmanın güvenilirliği materyallerin güvenilirliği ile sınırlıdır” şeklinde ifadelere yer verilmiştir. ODTÜ’de yapılan tezlerden özellikle ikisinde çok sayıda teknik terime rastlanmış, bu terimlerin tezde bir kısaltma listesi ile açıklanmadığı belirlenmiştir.

Marmara Üniversitesi’nde hazırlanan tezlerden biri dışında kaynak konusunda sıkıntı çekildiği gözlenmektedir. Literatür bölümü toplam 10 sayfa ve yalnızca 6 kaynaktan oluşan bir doktora tezine rastlanmıştır. Özellikle tezlerde kullanılan dilde çok sayıda basit hataya rastlanmıştır. Ancak yalnızca dört adet teze ulaşıldığı için bu olumsuz tablonun üniversiteye genellenmesi yanlış olabilir.

Anadolu Üniversitesi’nde eğitim teknolojisi alanında doktora derecesi veren farklı fakültelerin bulunması, tezlerin birbirleriyle tutarlılık göstermemesine neden olmaktadır. Özellikle Güzel Sanatlar Fakültesi’nde hazırlanan tezlerde enstitü ya da APA ölçütlerinin göz önüne alınmadığı, dikkatsizlikten kaynaklanan basit hataların bulunduğu gözlenmiştir. Belirgin hatalar arasında parantez içinde birden çok kaynak gösterirken alfabetik sıraya uyulmaması, kaynakçada alfabetik sıraya özen gösterilmemesi, örneklem büyüklüğünün çalışmanın farklı yerlerinde farklı olarak belirtilmesi ve biçimsel kurallara uyulmaması gösterilebilir. Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanan tezlerin biçimsel olarak daha tutarlı oldukları gözlenmektedir. Ancak üniversite genelinde çalışmaların önemli bir bölümü, hemen erişilebilen örneklem ile yapılmış, yalnızca yükseköğretime genellenebilecek küçük çaplı araştırmalardır.

Hacettepe Üniversitesi’nde yapılan doktora tezlerine bakıldığında nitel paradigmaya eğilim söz konusudur. Tezlerde özellikle literatür kısımları oldukça uzun tutulmuştur. Ankara Üniversitesi örneğindeki kadar olmasa da ulaşılan tezler arasında bir tutarlılık ve biçimsel birlik bulunmakta, bir araştırmada bulunması gereken önemli alt başlıkların tümü yer almaktadır. Tezlerde çoğunlukla görüşme tekniği kullanılmıştır. Ancak Marmara Üniversitesi’nde olduğu gibi yalnızca dört adet teze ulaşıldığı için bu tablonun üniversiteye genellenmesi doğru olmayabilir.

Yapılan çalışmaların sonuçlarına ve doğurgularına bakıldığında ise, elde edilen sonuçlardan ilgili çevrelerin yeterince yararlanılmadığı söylenebilir. Örneğin, tezlerde bilgisayar, İnternet ve web destekli öğretimin olumlu etkileri üzerine ciddi doğurgular bulunmasına karşın bunlar uygulamaya yansıtılarak eğitsel süreçlerde iyileştirme sağlama yoluna gidilmediği gözlenmektedir.

ÖNERİLER

Genel olarak Türkiye’de eğitim teknolojisi alanında yapılan doktora tezlerine bakıldığında;

- Bu alanda çalışacak yeni araştırmacılar bilimsel araştırma yöntemleri konusunda yapılan yanlışları göz önüne alarak kendilerini geliştirmelidirler. Bu bağlamda doktora programlarının ders aşamasında bilimsel yöntemin değişik boyutları ve ayrıntularına ağırlık verilmesi gerekmektedir.
- Danışmanlar yeni araştırmacıları eğitim teknolojileri alanında doygunluğa ulaşmamış konulara yönlendirmeli ve böylece ülkenin sahip olduğu araştırmacı insangücü daha akılcı biçimde kullanılmalıdır.
- Yapılan çalışmaların üniversiteler temelinde biçimsel olarak benzerlik gösterdiği ancak üniversiteler arasında tutarlılık olmadığı için tez yazımında ortak standartlar oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Eğitim teknolojisi alanında kargaşaya yol açan kavramlara açıklık getirilmesi ve uyum sağlanması için ortak bir dil oluşturulmalıdır. Bunun için farklı üniversitelerden uzmanlar birlikte çalışmalı ve jürilerde kavramsal ortaklık aranmalıdır.
- Belirli bir üniversitede yapılan tezler yalnızca o üniversitede kalmamalı ve başka üniversitelerdeki öğretim üyeleriyle de paylaşılmalıdır. Bu amaçla bir akademik iletişim ağı kurularak jüri oluşumları ve tez savunmaları ya da tez özetleri alandaki akademisyenlere ulaştırılmalıdır.
- Türkiye’de eğitim teknolojisi alanında tamamlanan doktora tezlerinin belirli aralıklarla toplu değerlendirmeleri yapılmalı ve ulaşılan sonuçlar alandaki uzmanlar arasında paylaşılmalıdır. Bu tür toplu değerlendirmelerin zamanla daha gelişmiş istatistiksel tekniklere dayalı olarak yapılmasına da önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

Alkan, C. (1997). *Eğitim teknolojisi (5. baskı)*. Ankara: Anı.

Caffarella, E. P. (1991). *Doctoral research in instructional design and technology: A directory of dissertations 1987-1988*. Washington, DC: Association for Educational Communications and Technology.

Caffarella, E. P. (1999). *The major themes and trends in doctoral dissertation research in educational technology from 1977 through 1998*. Stanford, CA: ERIC Clearinghouse in Information Resources (ED 436178).

Caffarella, E. P. (2000). Doctoral Dissertation Research in Educational Technology: The Themes and Trends from 1977 through 1998. In R. M. Branch & M. A. Fitzgerald (Eds.), *Educational Media and Technology Yearbook: 2000*. Englewood, CO: Libraries Unlimited.

Caffarella, E. P. ve Sachs, S. G. (1988). *Doctoral research in instructional design and technology: A directory of dissertations 1977-1986*. Washington, DC: Association for Educational Communications and Technology.

Caffarella, E. P. ve Sachs, S. G. (1990a). Doctoral dissertations in instructional design and technology, 1977 to 1988. *Educational Technology: Research and Development*, 38(3).

Caffarella, E. P. ve Sachs, S. G. (1990b). An analysis of doctoral dissertation productivity in instructional design and technology from 1977 to 1988 *Educational Media and Technology Yearbook: 1991*. In B. Branyan-Broadbent & R. K. Wood (Eds.), Englewood, CO: Libraries Unlimited.

Huang, C. (1979). *Monograph of doctoral studies in educational technology: 1960-1970*. New York, NY: City University of New York, York College, Center for Educational Technology. (ERIC Document Reproduction Service, ED 184 555)

Huang, C. (1980). Analysis of doctoral production in educational technology: 1960-1970. *Educational Communications and Technology Journal*, 28(1).

Kirschner, C. D., Mapes, J. L. & Anderton, R. L. (1975). *Doctoral research in educational media 1969-1972*. Stanford, CA: ERIC Clearinghouse in Information Resources.

Moldstad, J. (1956). Doctoral dissertations in audio-visual education [1921-1956]. *Audio-Visual Communication Review*, 4(2), 291-333.

Moldstad, J. (1958). Doctoral dissertations in audio-visual education: Supplement I [1956-1957]. *Audio-Visual Communication Review*, 6(1), 33-48.

Moldstad, J. (1959). Doctoral dissertations in audio-visual education: Supplement II [1957-1958]. *Audio-Visual Communication Review*, 7(2), 142-153.

Moldstad, J. (1961). Doctoral dissertations in audio-visual education: Supplement III [1958-1960]. *Audio-Visual Communication Review*, 9(4), 220-229.

Türkiye’deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Güncel Eğilimler

Ek 1. Değerlendirme Kapsamında İncelenen Tezler

No	Yıl	Üniversite	Tez Başlığı	Yazar
1	1996	Anadolu Üniversitesi	Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının bilgisayara ve bilgisayar eğitimde kullanmaya yönelik nitelikleri	Gülriş İmer
2	1996	Anadolu Üniversitesi	Fen öğretiminde bilgisayar destekli işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin öğrenci başarısına etkisi	Ayşen Gürcan
3	1997	Anadolu Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi uzaktan öğretimde bilgi sistemi: Bir model önerisi	A. Nurhan Şakar
4	1999	Anadolu Üniversitesi	Eğitim iletişiminin alan kimliğini oluşturmaya yönelik betimsel bir araştırma	Cengiz Hakan Aydın
5	1999	Anadolu Üniversitesi	Sanal yüksek eğitim, yeni iletişim teknolojilerinden Internet’ in kullanımı	Şahin Karasar
6	1999	Anadolu Üniversitesi	Yazılı ve görüntülü sembol sistemleriyle yapılan öğretimin örgün ve uzaktan eğitim öğrencilerinin başarısına etkisi	Müjgan Bozkaya
7	1999	Anadolu Üniversitesi	Yönetici eğitiminde bilgi teknolojisi kullanımı ve Internet tabanlı eğitim programına yönelik bir model önerisi	Özlem Oktal
8	1999	Anadolu Üniversitesi	Bilgisayar destekli durumlu öğrenmede bilişsel biçim ve içeriğin gerçeklik düzeyinin sorun çözme becerilerinin gelişimine etkisi	Murat Ataizi
9	1999	Anadolu Üniversitesi	Bilgisayar destekli kubaşık öğrenmede geribildirim türü ve öğrenme bağlamının akademik başarı ve tutumlar üzerindeki etkisi	Hasan Çalışkan
10	2001	Anadolu Üniversitesi	Etkileşimli televizyonda eğitim/öğretim amaçlı program hazırlama -açık öğretim için model önerileri	Volkan T. Yüzer
11	2002	Anadolu Üniversitesi	Bilgisayar destekli öğretimde güdülenme kaynağı ve yetkinlik düzeyinin öğrenci başarı ve tutumları üzerindeki etkisi	Jale Balaban
12	2003	Anadolu Üniversitesi	Uzaktan öğretimde öğrenci karakteristikleri ile akademik başarı ilişkisi ve Anadolu Üniversitesi’nin Eskişehir’deki akademik danışmanlık derslerine katılan öğrenciler üzerinde bir uygulama	Hülya Ergün
13	2005	Anadolu Üniversitesi	Okul yöneticilerinin geliştirilmeye ihtiyaç duydukları yönetsel süreçlere ve uzaktan eğitim teknolojilerine ilişkin görüşleri	Esra Turhan
14	2005	Anadolu Üniversitesi	Geleneksel – çevrimiçi ve bireysel – iş birliğine dayalı ödev uygulamalarının lisans öğrencilerinin akademik başarılarına ve ödevle ilişkin tutumlarına etkisi	Şemsettin Gündüz
15	2005	Anadolu Üniversitesi	Yükseköğretimde Web’ e dayalı ve yüz yüze ders alan öğrencilerin öğrenme stratejilerinin, bilgisayar kaygılarının ve başarı durumlarının karşılaştırılması	Adile Aşkın Gülumbay
16	2005	Anadolu Üniversitesi	Grafik tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilmiş etkileşimli eğitim CD’lerinin ilköğretimde temel sanat elemanlarının öğretiminde etkililiği	Suzan Duygu Erişti

Ali ŞİMŞEK – Nilgün ÖZDAMAR – Gökçe BECİT – Kerem KILIÇER – Yavuz AKBULUT – Yusuf YILDIRIM

17	2005	Anadolu Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Grafik Eğitimi Dersi'nde bilgisayar destekli eğitimin etkililiği	Halit Turgay Ünalın
18	2005	Anadolu Üniversitesi	Araştırma görevlilerinin mesleki gelişime yönelik bakış açıları: eğitim fakülteleri örneği	Işıl Kabakçı
19	2005	Anadolu Üniversitesi	Oluşturmacılığa dayalı çevrimiçi destekli öğretim: bir eylem araştırması	Abdullah Kuzu
20	1996	Ankara Üniversitesi	Hizmet içi eğitimde bilgisayar destekli öğretim için bir model önerisi	Salih Uşun
21	1996	Ankara Üniversitesi	Türetimci öğrenme etkinlikleri ve dikkat odaklama araçlarının öğrenci başarı ve tutumları üzerindeki etkisi	Deniz Deryakulu
22	1997	Ankara Üniversitesi	Bilgisayar öğretim yazılımlarında ekran tasarımının öğrenmeye etkisi	Halil İbrahim Bülbül
23	1997	Ankara Üniversitesi	Ortaöğretim okullarında bilgi çağının öngördüğü temel ve işe yönelik yeterliklerin ne oranda kazandırıldığı değerlendirme	Ruhi Kılıç
24	2000	Ankara Üniversitesi	Metin içine yerleştirilen soruların teorik bilgiyi bağlamla ilişkilendirerek öğrenmeye etkisi	Nuray Parlak Yılmaz
25	2001	Ankara Üniversitesi	Öğretmen adaylarına iletişim yeterlilikleri kazandırma amaçlı öğretim programının etkililiği	M. Kemal Karaman
26	2002	Ankara Üniversitesi	Web destekli İngilizce öğretiminin öğrenci başarıları üzerindeki etkisi	Hüseyin Uzunboylu
27	2002	Ankara Üniversitesi	Modüler öğretim yaklaşımının küçük gruplarda öğrenci başarısına etkisi	Ferda Akgül
28	2002	Ankara Üniversitesi	Sınıf ortamında beden dili ile gönderilen mesajlara yüklenen anlamlara yönelik karşılaştırmalı değerlendirme	Cem Birol
29	2002	Ankara Üniversitesi	Öğretmen yakınlığının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi	Aynur Kolburan Geçer
30	2002	Ankara Üniversitesi	İngilizce okuma becerilerinin kazandırılmasında derinlemesine düşünme stratejisinin uygulanması	Mustafa Kurt
31	2003	Ankara Üniversitesi	Öğretmen öğrenci velilerin iletişimsel yeterlilikleri ve öğrenci başarısıyla olan ilişkisi	Zehra Özçınar
32	2003	Ankara Üniversitesi	Web ortamı problemlere dayalı öğrenmede bilişsel esneklik düzeyinin öğrenci başarıları ve tutumları üzerindeki etkisi	Ayfer Yüceliş Alper
33	2003	Ankara Üniversitesi	Bilgisayar destekli bağlaşıklık öğretimin öğrenci başarıları, motivasyonu ve transfer becerilerine etkisi	Mehmet Arif Özerbaş
34	2003	Ankara Üniversitesi	Bilgisayar ve sınıf ortamına dayalı durumlu öğrenmenin öğrenci başarıları, tutum ve transfere etkisi	İbrahim Gökdaş
35	2004	Ankara Üniversitesi	Teknoloji yoğun ortamların öğrencilerin öğrenme stil tercihlerine uygunluğu	Levent Çelik
36	2004	Ankara Üniversitesi	Durumlu öğrenmenin duygusal zeka yeterliliklerinin geliştirilmesine etkisi	Demet H. Somuncuoğlu Özerbaş
37	2004	Ankara Üniversitesi	Ders kitaplarındaki grafik tasarımın öğrenci başarılarına ve derse ilişkin tutumlarına etkisi	Gülgün Bangir Alpan

Türkiye'deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Güncel Eğilimler

38	2005	Ankara Üniversitesi	Kavramsal değişim stratejileri, çalışma türü ve bireysel farklılıkların öğrencilerin başarı ve tutumları üzerindeki etkisi	Özcan Erkan Akgül
39	2005	Ankara Üniversitesi	Deneyim eşitliğine dayalı İnternet temelli ve yüz yüze öğrenme sistemlerinin öğrenci başarıları ve doyumunu açısından karşılaştırılması	Serçin Karataş
40	2005	Ankara Üniversitesi	Milli eğitim bakanlığı bilgisayar destekli öğretim çalışmalarında öğretim yazılımlarını değerlendirme modeli önerisi	Cemalettin Maden
41	2005	Ankara Üniversitesi	Eğitimsel web tasarımı ilkelerine göre şekillenen web temelli bilişsel yapıcı yaklaşıma destek olarak hazırlanan basılı materyal ve yüze öğretimin öğrenci başarısına etkisi	Nemci Eşgi
42	2005	Ankara Üniversitesi	Hizmet içi eğitimde kurumsal ağ kullanımında izlenen yöntem ve öğretim dili bilgisinin öğrenci başarısına etkisi	Gülün Onat Bayır
43	2005	Ankara Üniversitesi	Hiperortam yapısı ve bilişsel esnekliğin gezinme stratejisi kaybolma ve başarıya etkisi	Şirin Karadeniz
44	2006	Ankara Üniversitesi	Sanal yükseköğretim uygulamalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi	Mehmet Kurt
45	2006	Ankara Üniversitesi	Çoklu ortamlara dayalı öğretimde paralel tasarım ve görev zorluğunun üniversite öğrencilerinin başarılarına ve bilişsel yüklenmelerine etkisi	Ebru Kılıç
46	2006	Ankara Üniversitesi	Bağlaşıklık öğrenme gruplarında bağlam çokluğu ve bilişsel stilin başarı transfer ve bağlamsızlaştırmaya etkisi	Özden Demirkan
47	1999	Hacettepe Üniversitesi	İşbirliğine dayalı öğrenme teknikleri ve denetim odakları üzerine bir çalışma	Kevser Baykara
48	2001	Hacettepe Üniversitesi	Bir açık-uçlu öğrenme uygulaması olarak hipermedya (www) ortamlarında öğrencilerin proje etkinliklerinin incelenmesi	Nadir Çeliköz
49	2001	Hacettepe Üniversitesi	Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında özgün etkinlik ve materyal kullanımının etkililiği	Betül Özkan
50	2002	Hacettepe Üniversitesi	Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının duyuşsal ve bilişsel öğrenme ürünlerine etkisi	Gürcü Koç
51	1997	Marmara Üniversitesi	Bilgisayar destekli öğretim yönteminin İngilizce öğretiminde etkililiği	Nilgün Uluser İnan
52	2002	Marmara Üniversitesi	Bilgisayar destekli deney yöntemiyle kavram haritaları yönteminin bazı bilişsel süreçler ve hatırlama düzeyi açısından incelenmesi	Kamil Altın
53	2005	Marmara Üniversitesi	Web tabanlı yüksek öğretimin öğrencilerin akademik başarıları ve tutumları doğrultusunda değerlendirilmesi	Yavuz Erdoğan
54	2006	Marmara Üniversitesi	Teknolojinin görsel sanatlarda kullanımı ve sanat eğitimine katkısı	Erhun Şengül
55	1999	ODTÜ	Comparison of hypermedia and traditional instruction in terms of their effect on declarative conditional and procedural knowledge acquisition retention and attitudes	Zahide Yıldırım
56	2002	ODTÜ	Assessment of students' mathematics achievement through computer adaptive testing procedures	Aykut İnan İşeri

Ali ŞİMŞEK – Nilgün ÖZDAMAR – Gökçe BECİT – Kerem KILIÇER – Yavuz AKBULUT – Yusuf YILDIRIM

57	2002	ODTÜ	Assessment of web-based courses: a discussion and analysis of learners' individual differences and teaching-learning process	Yasemin Gülbahar
58	2003	ODTÜ	An electronic performance support system for teaching Turkish as a foreign language: A case study	Nergiz Ercil Çağiltay
59	2003	ODTÜ	A comparative study between the European Union countries' and Turkey's education systems regarding the integration of information and communication technologies	Yüksel Göktaş
60	2004	ODTÜ	Instructional technology adoption of medical school faculty in teaching and learning	Neşe Zayım
61	2004	ODTÜ	Effectiveness of hybrid instruction on certain cognitive and affective learning outcomes in a computer networks course	Omer Delialioğlu
62	2004	ODTÜ	An assessment of an online course environment based on the perceptions of students and the instructor: A case study	Tarkan Gürbüz
63	2005	ODTÜ	E-learning at higher education: a roadmap for Turkish Higher Education Institutions in their efforts to offer online courses	Müge Nişancı
64	2005	ODTÜ	Effects of web-based learning tool on student learning in science education: A case study	Erhan Şengel